

การพัฒนากระบวนการเรียนการสอนโดยใช้แนวทางการอ่านเชิงโต้ตอบและแนวคิด
การสอนปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงแบบแยกส่วนเพื่อเสริมสร้าง
ความฉลาดรู้ทางเศรษฐศาสตร์สำหรับเด็กอนุบาล

Developing an Instructional Process Using Dialogic Reading and Fragmented
Approaches to Teaching the Philosophy of Sufficiency Economy to
Enhance Economic Literacy of Kindergarteners

ปนัดดา ตันติภักย์¹ ปณัฐรณ จารุชัยนิวัฒน์^{2*} และ กมลวรรณ ตังธนากานนท์³

Panatda Tuntipark¹ Panutsorn Jaruchainiwat^{2*} and Kamonwan Tangdhanakanond³

บทคัดย่อ

การวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) พัฒนากระบวนการเรียนการสอนโดยใช้แนวทางการอ่านเชิงโต้ตอบและ แนวคิด การสอนปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงแบบแยกส่วนเพื่อเสริมสร้างความฉลาดรู้ทางเศรษฐศาสตร์ของเด็กอนุบาล และ 2) ตรวจสอบคุณภาพของกระบวนการเรียนการสอนฯ เป็นการวิจัยเชิงทดลอง แบ่งวิธีดำเนินการวิจัยเป็น 2 ระยะ ได้แก่ ระยะที่ 1 การพัฒนากระบวนการเรียนการสอนฯ กลุ่มเป้าหมาย คือ ผู้ทรงคุณวุฒิจำนวน 5 ท่าน ได้มาจากการเลือกแบบ เจาะจงตามเกณฑ์ เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ 1) แบบประเมินความตรงเชิงเนื้อหาด้วยดัชนี IOC และ 2) แบบประเมินคุณภาพของแผนการจัดกระบวนการเรียนการสอนฯ มีลักษณะเป็นมาตราประมาณค่า 5 ระดับของลิเคิร์ท วิเคราะห์ข้อมูลโดยการหาค่าดัชนี IOC และการหาค่าเฉลี่ยคะแนนระดับความคิดเห็นของคุณภาพแผนการจัดกระบวนการ เรียนการสอนฯ และระยะที่ 2 การทดลองนำร่อง ตัวอย่าง คือ เด็กชั้นอนุบาลปีที่ 3 จำนวน 17 คน จากโรงเรียน แห่งหนึ่งในจังหวัดกรุงเทพมหานคร ได้มาจากการเลือกแบบเจาะจงตามเกณฑ์ คือ โรงเรียนที่มีนโยบายในการนำปรัชญาของ เศรษฐกิจพอเพียงไปใช้ในการจัดการศึกษา เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย คือ แบบบันทึกประจำวันของผู้วิจัย มีลักษณะเป็นแบบ บันทึกข้อมูลปลายเปิด บันทึกความเหมาะสมของการใช้กระบวนการเรียนการสอนฯ ที่พบขณะทดลองนำร่อง วิเคราะห์ข้อมูล ด้วยการวิเคราะห์เนื้อหา ผลการวิจัยพบว่า 1) กระบวนการเรียนการสอนฯ มี 5 องค์ประกอบ ได้แก่ จุดมุ่งหมาย หลักการ เนื้อหาสาระ ขั้นตอน และการประเมินผล และ 2) กระบวนการเรียนการสอนฯ มีความเหมาะสม (IOC = 1.00) และมีค่าเฉลี่ย คะแนนความคิดเห็นอยู่ในระดับมีความเหมาะสมมากที่สุด ($M = 4.87$) จึงมีความเป็นไปได้ในการนำไปใช้จริงในบริบทของ การจัดการเรียนรู้สำหรับเด็กอนุบาล

คำสำคัญ : กระบวนการเรียนการสอน, แนวทางการอ่านเชิงโต้ตอบ, การสอนปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงแบบแยกส่วน, ความฉลาดรู้ทางเศรษฐศาสตร์, เด็กอนุบาล

¹ นิสิตดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาการศึกษาระดับปฐมวัย ภาควิชาหลักสูตรและการสอน คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย อีเมล : theklearkrystal@gmail.com
Ph.D. candidate in Division of Early Childhood Education, Department of Curriculum and Instruction, Faculty of Education, Chulalongkorn University.
Email: theklearkrystal@gmail.com

² ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. ประจักษ์สาขาวิชาการศึกษาระดับปฐมวัย ภาควิชาหลักสูตรและการสอน คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย อีเมล : pattamasiri.t@chula.ac.th
Assistant Professor (Ph.D.) in Division of Early Childhood Education, Department of Curriculum and Instruction, Faculty of Education,
Chulalongkorn University. Email: pattamasiri.t@chula.ac.th

³ รองศาสตราจารย์ ดร. ประจำสาขาการวัดและประเมินผลการศึกษา ภาควิชาวิจัยและจิตวิทยาการศึกษา คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
อีเมล : tkamonwan@hotmail.com
Associate Professor (Ph.D.) in Division of Educational Measurement and Evaluation, Department of Educational Research and Psychology,
Faculty of Education, Chulalongkorn University. Email: tkamonwan@hotmail.com

Abstract

This study aimed to: 1) develop an instructional process using dialogic reading and fragmented approaches to teaching the philosophy of sufficiency economy to enhance the economic literacy of kindergarteners, and 2) evaluate the quality of the developed instructional process. The research was conducted using an experimental design and divided into two phases. Phase 1 focused on the development of the instructional process. The target group consisted of five experts selected through purposive sampling based on specific criteria. The research instruments comprised: 1) a content validity assessment form using the Item-Objective Congruence (IOC) index, and 2) a quality assessment form for the instructional process designed as a 5-point Likert rating scale. Data were analyzed by calculating IOC values and the mean scores of expert evaluations regarding the quality of the instructional process. Phase 2 involved a pilot study with a sample of 17 kindergarten level 3 children from a school in Bangkok, purposively selected based on the school's policy of applying the philosophy of sufficiency economy in its educational management. The research instrument used in this phase was the researcher's daily logbook, which was open-ended and used to record the appropriateness and observations during the implementation of the instructional process. Data were analyzed using content analysis. The findings revealed that 1) the developed instructional process consisted of five key components: objectives, principles, content, procedures, and assessment; and 2) the instructional process was found to be highly appropriate, with an IOC index of 1.00 and an average expert rating at the highest level of appropriateness ($M = 4.87$). These results indicate that the instructional process is feasible and applicable in early childhood education settings.

Keywords: instructional process, dialogic reading, fragmented approaches to teaching the philosophy of sufficiency economy, economic literacy, kindergarteners

บทนำ

เศรษฐกิจมีความเกี่ยวข้องกับการผลิต การตัดสินใจในการบริโภคใช้ทรัพยากรที่มีอยู่อย่างจำกัดในชีวิตประจำวันให้เกิดประโยชน์สูงสุด (สำนักงานราชบัณฑิตยสภา, 2558; Organization for Economic Co-operation and Development [OECD], 2020) จึงเป็นปัจจัยสำคัญสำหรับการดำรงชีวิตในยุคศตวรรษที่ 21 การเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วทางด้านเศรษฐกิจส่งผลกระทบทั้งทางบวกและทางลบต่อชีวิตและความเป็นอยู่ของคนในสังคม อีกทั้งความไม่สมดุลระหว่างทรัพยากรที่จำกัดกับความต้องการในการบริโภคของมนุษย์ที่มากเกินไปจนความจำเป็นส่งผลต่อปัญหาทั้งในระดับประเทศและระดับบุคคล เช่น การขาดแคลนทรัพยากรธรรมชาติ การเสื่อมโทรมของสิ่งแวดล้อม และภาระหนี้สาธารณะ (Bowles et al., 2021) ประเทศไทยประสบปัญหาหลายประการในการพัฒนาเศรษฐกิจ เช่น ความยากจน การขาดแคลนทรัพยากร และการจัดการทรัพยากรอย่างไม่ยั่งยืน จึงจำเป็นต้องพึ่งพาการนำเข้าทรัพยากรจากต่างประเทศ (National Economic and Social Development Council, 2023) ปัญหาเหล่านี้ส่วนหนึ่งมีสาเหตุมาจากพฤติกรรมการใช้จ่ายของประชาชนที่ขาดการวางแผนอย่างรอบคอบ โดยเลือกซื้อสินค้าที่ไม่จำเป็น ทำให้ทรัพยากรถูกใช้

อย่างไม่มีประสิทธิภาพ ส่งผลกระทบโดยตรงต่อสถานะการเงินส่วนบุคคล เนื่องจากการใช้จ่ายที่ไม่จำเป็นและขาดการวางแผนทางการเงินอย่างรอบคอบ อาจนำไปสู่ภาวะรายจ่ายเกินรายได้ หนี้สินสะสม และความไม่มั่นคงทางการเงินในระยะยาว (Choowan et al., 2025) เมื่อพฤติกรรมดังกล่าวเกิดขึ้นในวงกว้าง จึงส่งผลกระทบต่อโครงสร้างเศรษฐกิจโดยรวม และเป็นอุปสรรคต่อการพัฒนาที่ยั่งยืนของประเทศ จากผลการศึกษาของธนาคารแห่งประเทศไทย พบว่า คนไทยยังขาดความรู้เรื่องการวางแผนการใช้จ่ายเงินส่งผลให้เกิดปัญหาหนี้สินและปัญหาหนี้ครัวเรือนอันดับสูง (ธนาคารแห่งประเทศไทย, 2565) หากไม่สามารถปรับเปลี่ยนพฤติกรรมการบริโภคของคนในประเทศให้ดีขึ้นจะส่งผลกระทบต่อเศรษฐกิจในระยะยาว (OECD, 2020)

การจัดการศึกษามีบทบาทสำคัญในการพัฒนาทักษะพื้นฐานของผู้เรียน โดยเฉพาะอย่างยิ่งทักษะในการเป็นผู้บริโภคที่มีเหตุผล การปลูกฝังแนวคิดทางเศรษฐศาสตร์ตั้งแต่ปฐมวัยช่วยให้เด็กเรียนรู้หลักการพื้นฐานในการตัดสินใจทางเศรษฐกิจ เช่น การเลือกใช้จ่าย การออม และการบริโภคอย่างมีวิจารณญาณ (UNESCO, 2021) อันเป็นรากฐานสำคัญต่อการเติบโตเป็นผู้ใหญ่ที่สามารถบริหารจัดการทรัพยากรได้อย่างมีประสิทธิภาพและยั่งยืน (OECD, 2020) อย่างไรก็ตาม แม้หลักสูตรการศึกษาปฐมวัย พุทธศักราช 2560 จะเน้นการจัดประสบการณ์ที่ส่งเสริมให้เด็กเรียนรู้ผ่านการคิด วิเคราะห์ และลงมือปฏิบัติจริง แต่การจัดการศึกษาในทางปฏิบัติยังคงให้ความสำคัญกับการเรียนรู้เชิงท่องจำมากกว่าการสร้างทักษะชีวิต ส่งผลให้เด็กขาดโอกาสในการพัฒนาทักษะเศรษฐศาสตร์พื้นฐาน เช่น การตัดสินใจอย่างมีเหตุผล และการบริโภคอย่างมีจิตสำนึก ซึ่งเป็นรากฐานสำคัญต่อการใช้ชีวิตในโลกยุคใหม่ ปัญหานี้สะท้อนจากผลการประเมิน PISA 2022 ที่พบว่านักเรียนไทยมีคะแนนเฉลี่ยด้านคณิตศาสตร์ วิทยาศาสตร์ และการอ่าน ลดลงต่ำที่สุดในรอบกว่า 20 ปี และมีเพียงร้อยละ 32 ที่ทำคะแนนถึงระดับพื้นฐานในคณิตศาสตร์ แสดงถึงความจำเป็นเร่งด่วนในการวางรากฐานทักษะเหล่านี้ตั้งแต่ระดับปฐมวัย (กระทรวงศึกษาธิการ, 2560; สถาบันส่งเสริมการสอนวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี, 2566; UNICEF Thailand, 2022)

นอกจากนี้ การขาดการบูรณาการองค์ความรู้เกี่ยวกับการจัดการทางการเงิน สิทธิของผู้บริโภค และการบริโภคอย่างมีความรับผิดชอบ ส่งผลให้เด็กขาดความตระหนักในการเลือกใช้ทรัพยากรอย่างคุ้มค่า และขาดการรู้เท่าทันสื่อโฆษณา อีกทั้งครูส่วนใหญ่ขาดแนวทางที่เหมาะสมในการจัดการเรียนการสอนที่ช่วยให้เด็กเข้าใจและมีทัศนคติเกี่ยวกับความพอเพียงที่ถูกต้องชัดเจนและสามารถนำไปใช้ในชีวิตประจำวันได้อย่างยั่งยืน หัวใจสำคัญของการจัดการเรียนรู้เพื่อพัฒนาทักษะการตัดสินใจด้านเศรษฐกิจควรกระตุ้นให้เด็กคิด วิเคราะห์และเรียนรู้การเลือกใช้ทรัพยากรในชีวิตอย่างมีเหตุผล กระตุ้นให้เด็กคิดถึงความสำคัญของการพึ่งพาตนเอง การจัดสรรทรัพยากรในชีวิตประจำวันอย่างมีประสิทธิภาพและการตัดสินใจเชิงเศรษฐกิจที่เหมาะสม ซึ่งเป็นทักษะพื้นฐานของความรู้ทางเศรษฐศาสตร์ เพื่อให้เด็กสามารถพัฒนาแนวคิดและความเข้าใจที่ถูกต้องเกี่ยวกับความพอเพียงและการใช้ทรัพยากรได้อย่างยั่งยืน (มูลนิธิสยามกัมมาจล ธนาคารไทยพาณิชย์ จำกัด [มหาชน], 2555)

ความรู้ทางเศรษฐศาสตร์ (Economic literacy) หมายถึง ความสามารถในการเข้าใจแนวคิดพื้นฐานทางเศรษฐศาสตร์ เช่น ความขาดแคลน การเลือก การแลกเปลี่ยน ต้นทุนและผลตอบแทน

และสามารถนำความรู้มาประยุกต์ใช้ในการตัดสินใจด้านเศรษฐกิจในชีวิตประจำวันอย่างมีเหตุผล ในด้านการใช้ทรัพยากร การหารายได้ การออม หรือการบริโภคอย่างสมดุลและมีประสิทธิภาพ ทั้งในฐานะ ผู้บริโภค ผู้ผลิต พลเมือง และสมาชิกในระบบเศรษฐกิจ (สำนักงานราชบัณฑิตยสภา, 2562; Girls Incorporated of Columbus, 2024; OECD, 2020; National Council on Economic Education [NCEE], 2005) ซึ่งเป็นทักษะสำคัญที่ช่วยให้เด็กเติบโตเป็นผู้บริโภคที่มีความรับผิดชอบ ผู้ผลิตที่มีประสิทธิภาพ และพลเมืองที่มีคุณภาพ การส่งเสริมทักษะดังกล่าวตั้งแต่วัยอนุบาลจะช่วยวางรากฐานทักษะการวางแผนทางการเงิน การคิดวิเคราะห์ และการแก้ปัญหาเชิงระบบซึ่งส่งผลดีต่อสังคมโดยรวม (Samuelson & Nordhaus, 2020; United Nations General Assembly, 2015)

หนึ่งในแนวทางที่มีประสิทธิภาพในการพัฒนาความฉลาดรู้ทางเศรษฐศาสตร์ คือ “การอ่านเชิงโต้ตอบ” (Dialogic reading) ซึ่งเป็นกระบวนการที่ผู้ใหญ่และเด็กอ่านหนังสือนิทานร่วมกัน โดยผู้ใหญ่จะใช้คำถามหลากหลายในการกระตุ้นการสนทนา และเปิดโอกาสให้เด็กมีส่วนร่วมในการแสดงความคิดเห็น (Pillinger & Wood, 2014; Urbani & College 2020) งานวิจัยของ Gregory and Cahill (2011), Lever and Sénéchal (2011), Petchprasert (2014) และ Simsek and Erdogan (2015) พบว่า การอ่านเชิงโต้ตอบช่วยพัฒนาเด็กในด้านคำศัพท์ การเล่าเรื่อง และการเชื่อมโยงความหมาย ซึ่งเป็นรากฐานของกระบวนการเรียนรู้ในบริบทของเศรษฐศาสตร์ การอ่านเชิงโต้ตอบสามารถบูรณาการเรื่องราวที่มีการตัดสินใจเกี่ยวกับทรัพยากร เช่น การเลือกซื้อหรือการแลกเปลี่ยน มาเป็นสื่อกลางเพื่อฝึกทักษะการคิดเชิงเหตุผล และการวิเคราะห์ทางเลือกให้แก่เด็ก (Walker & Johnson, 2021) นอกจากนี้ยังส่งเสริมความสามารถในการคิดเชิงวิพากษ์ และการเชื่อมโยงแนวคิดเรื่อง “ความต้องการ-ทรัพยากร-ทางเลือก” ได้อย่างชัดเจน (Lever & Sénéchal, 2011; Thompson & Lewis, 2019)

แนวทางการอ่านเชิงโต้ตอบที่มีประสิทธิภาพจะยึดตามกระบวนการ PEER ได้แก่ การตั้งคำถาม (Prompt) การประเมินคำตอบ (Evaluate) การขยายคำตอบ (Expand) และการให้เด็กทวนซ้ำ (Repeat) โดยใช้คำถามตามกรอบ CROWD ประกอบด้วย การถามคำถามให้เติมคำตอบ (Completion prompts) การถามคำถามทบทวนความจำ (Recall prompts) การถามคำถามปลายเปิด (Open-ended Prompts) การถามคำถามประเภท ใคร อะไร ทำไม ที่ไหน เมื่อไหร่ (Wh-prompts) และการตั้งคำถามที่เชื่อมโยงกับประสบการณ์จริงและสิ่งรอบตัวของเด็ก (Distancing prompts) มีการให้ข้อมูลย้อนกลับเพื่อให้เด็กตรวจสอบความเข้าใจของตนเอง และมีการปรับเปลี่ยนวิธีการอ่านของผู้ใหญ่ตามความสามารถและการพัฒนาการของเด็กแต่ละคนซึ่งมีพัฒนาการและความสนใจที่แตกต่างกัน (Pillinger & Wood, 2014; Whitehurst et al., 1988) ซึ่งจะช่วยให้เด็กมีส่วนร่วมอย่างกระตือรือร้น และได้รับการพัฒนาแนวคิดเศรษฐศาสตร์ผ่านประสบการณ์การเรียนรู้เชิงสนทนา การอ่านเชิงโต้ตอบจึงไม่เพียงส่งเสริมพัฒนาการด้านภาษาและความคิดรวบยอดเท่านั้น แต่ยังเป็นกลไกที่มีประสิทธิภาพในการสร้างความฉลาดรู้ทางเศรษฐศาสตร์ในเด็กปฐมวัย ช่วยให้เด็กรู้จักคิดวิเคราะห์ ใช้เหตุผล และตัดสินใจได้อย่างมีวิจารณญาณและคุ้มค่า อันเป็นรากฐานสำคัญของการดำรงชีวิตอย่างยั่งยืนในอนาคต

การนำแนวคิดปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงที่พระบาทสมเด็จพระบรมชนกาธิเบศร มหาภูมิพลอดุลยเดชมหาราช บรมนาถบพิตรทรงพัฒนาขึ้น มาใช้ร่วมกับแนวการสอนอ่านเชิงโต้ตอบสามารถช่วยให้เด็กได้ฝึกฝนและพัฒนาทักษะการคิดตัดสินใจอย่างมีเหตุผลเกี่ยวกับการบริโภคหรือการใช้ทรัพยากรต่าง ๆ ในการดำเนินชีวิตประจำวัน นำไปสู่การพัฒนาความฉลาดรู้ทางเศรษฐศาสตร์ของเด็กอนุบาลได้ องค์ประกอบของปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ประกอบด้วย 3 ห่วง 2 เงื่อนไข ได้แก่ 1) ความพอประมาณ 2) มีเหตุผล และ 3) มีภูมิคุ้มกัน บนเงื่อนไข 1) ความรู้ และ 2) คุณธรรม โดยให้ความสำคัญกับการพัฒนาที่สมดุลและพร้อมต่อการเปลี่ยนแปลงในทุกด้าน ทั้งด้านเศรษฐกิจ สังคม สิ่งแวดล้อม ความรู้ และเทคโนโลยี ทัศนศึกษา แคมป์ (2566) ได้นำแนวคิดดังกล่าวมาพัฒนาเป็นแนวการสอนปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงที่ช่วยให้เด็กเข้าใจหลักคิดที่เป็นองค์ประกอบสำคัญของปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง และสามารถนำหลักคิดไปใช้ในการคิดและกระทำสิ่งต่าง ๆ โดยนำเสนอแนวการสอนไว้ 2 แบบ คือ การสอนปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงแบบแยกส่วน และการสอนกระบวนการคิดและการปฏิบัติตามปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ซึ่งผู้วิจัยพบว่าแนวการสอนปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงแบบแยกส่วนมีความเหมาะสมที่จะนำมาใช้ในการจัดการเรียนการสอนให้กับเด็กอนุบาล เนื่องจากมีขั้นตอนที่ไม่ซับซ้อน และง่ายต่อการสอน มีการกำหนดเนื้อหาหรือสถานการณ์ที่เอื้อต่อการใช้หลักคิด และให้เด็กฝึกฝนการใช้หลักคิดนั้นด้วยเทคนิควิธีการสอนที่หลากหลาย รวมถึงการใช้คำถามกระตุ้นการคิดอย่างต่อเนื่องจนเด็กเกิดความคล่องแคล่วและชำนาญไปที่ละหลักคิด จากนั้นจึงนำหลักคิดทั้งหมดมา让孩子ฝึกคิดแบบบูรณาการเชื่อมโยงกันเป็นกระบวนการ โดยครูมีบทบาทในการให้ข้อมูลป้อนกลับและเสริมแรงเพื่อให้เด็กมีแรงจูงใจในการฝึกฝนและพัฒนาการกระทำของตนเองให้ดีขึ้น และก้าวหน้ามากยิ่งขึ้น

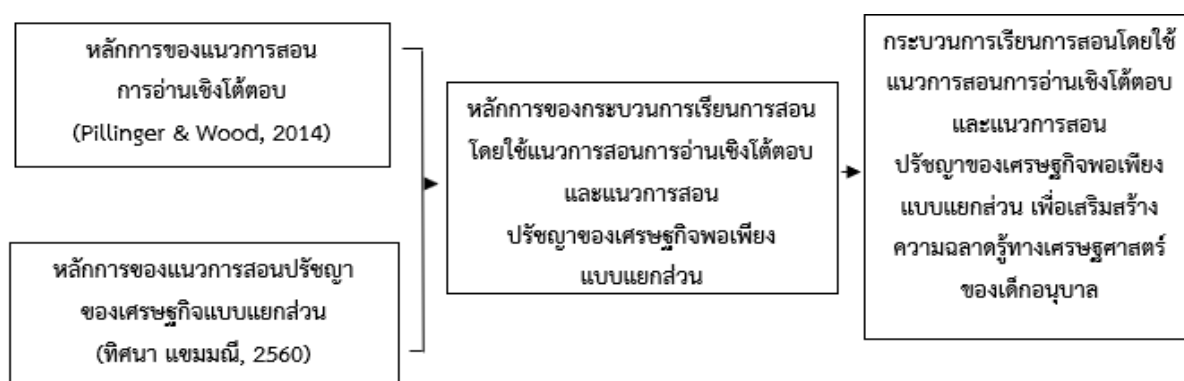
การศึกษางานวิจัยในประเทศพบว่า มีงานวิจัยจำนวนไม่มากนักที่นำแนวคิดปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงมาประยุกต์ใช้ในการจัดกิจกรรมสำหรับเด็กอนุบาล โดยนำแนวคิดปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงไปใช้ในการพัฒนาทักษะพื้นฐานทางวิทยาศาสตร์ (สำรวย สุขชัย, 2554) ส่งเสริมพฤติกรรมการดูแลธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม (หุทัย น้อมระวี และ รุ่งลาวัลย์ ละอาคา, 2566) และพัฒนาความคิดเชิงเหตุผล (บุษยา อินทร์งาม, 2552; พิกุล เกิดปลั่ง, 2554) ซึ่งผู้วิจัยพบว่า ยังขาดการนำแนวคิดปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงมาใช้ในการส่งเสริมเด็กอนุบาลให้มีความสามารถในการคิดตัดสินใจบริโภค รวมถึงการเลือกใช้หรือทำสิ่งต่าง ๆ ในชีวิตประจำวันอย่างมีเหตุผลซึ่งเป็นพื้นฐานสำคัญในการส่งเสริมความฉลาดรู้ทางเศรษฐศาสตร์ ผู้วิจัยจึงมีความสนใจในการนำแนวคิดการอ่านเชิงโต้ตอบและแนวการสอนปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงแบบแยกส่วนมาใช้ร่วมกันเพื่อสร้างกระบวนการเรียนการสอนที่ช่วยเสริมสร้างความฉลาดรู้ทางเศรษฐศาสตร์ให้กับเด็กอนุบาลเพื่อให้เด็กมีความสามารถในการบริโภคสิ่งต่าง ๆ อย่างมีเหตุผล การใช้ทรัพยากรอย่างประหยัดและพอเพียง และการใช้จ่ายและการเก็บออมเพื่ออนาคต อันเป็นพื้นฐานของการเป็นพลเมืองที่มีความรู้ความเข้าใจทางเศรษฐศาสตร์และสามารถประยุกต์ใช้ในการดำรงชีวิตอย่างมีคุณภาพ

ผู้วิจัยได้ศึกษาแนวคิด ทฤษฎี เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องมากำหนดเป็นกรอบแนวคิดในการวิจัย (ภาพ 1) โดยมีหลักการของกระบวนการเรียนการสอนฯ คือ 1) การนำนิทานที่มีเรื่องราวสอดคล้องกับ

ประสบการณ์ของเด็กและหลักคิดของปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงมาอ่านและสนทนาร่วมกับเด็กช่วยสร้างความรู้ความเข้าใจที่ชัดเจนในสาระสำคัญพื้นฐานทางเศรษฐศาสตร์ของเด็กได้ 2) การฝึกให้เด็กใช้หลักคิดของปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงแต่ละหลักด้วยวิธีการที่เหมาะสมกับความสามารถและพัฒนาการจะช่วยให้เด็กใช้หลักคิดได้อย่างคล่องแคล่วและชำนาญ 3) การใช้คำถามที่หลากหลายกระตุ้นการคิดช่วยสนับสนุนให้เด็กมีส่วนร่วมในการเรียนรู้ซึ่งนำไปสู่ความเข้าใจเกี่ยวกับสาระสำคัญพื้นฐานทางเศรษฐศาสตร์ 4) การให้ข้อมูลย้อนกลับขณะสนทนาช่วยให้เด็กตรวจสอบการคิดการปฏิบัติของตนเองในการตัดสินใจเกี่ยวกับการบริโภคและใช้ทรัพยากร และ 5) การฝึกฝนให้เด็กใช้หลักคิดแต่ละหลักของปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงโดยบูรณาการกับสถานการณ์ต่าง ๆ ในชีวิตประจำวันช่วยให้เด็กนำความรู้ไปประยุกต์ในชีวิตจริงได้อย่างมีเหตุผลและคุ้มค่า

ภาพ 1

กรอบแนวคิดในการวิจัย

วัตถุประสงค์

1. เพื่อพัฒนากระบวนการเรียนการสอนโดยใช้แนวคิดการอ่านเชิงโต้ตอบและแนวคิดการสอนปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงแบบแยกส่วนเพื่อเสริมสร้างความฉลาดรู้ทางเศรษฐศาสตร์ของเด็กอนุบาล
2. เพื่อตรวจสอบคุณภาพของกระบวนการเรียนการสอนโดยใช้แนวคิดการอ่านเชิงโต้ตอบและแนวคิดการสอนปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงแบบแยกส่วนเพื่อเสริมสร้างความฉลาดรู้ทางเศรษฐศาสตร์ของเด็กอนุบาล

วิธีการวิจัย

การวิจัยนี้เป็นการวิจัยเชิงทดลอง ผู้วิจัยดำเนินการวิจัยแบ่งเป็น 2 ระยะ ดังนี้

ระยะที่ 1 การพัฒนากระบวนการเรียนการสอนโดยใช้แนวคิดการอ่านเชิงโต้ตอบและแนวคิดการสอนปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงแบบแยกส่วนเพื่อเสริมสร้างความฉลาดรู้ทางเศรษฐศาสตร์สำหรับเด็กอนุบาล มีรายละเอียดการดำเนินการวิจัย ดังนี้

1. **กลุ่มเป้าหมาย** คือ ผู้ทรงคุณวุฒิจำนวน 5 ท่าน ได้มาจากการเลือกแบบเจาะจงตามเกณฑ์ ได้แก่ นักวิชาการด้านการศึกษาปฐมวัย จำนวน 1 ท่าน ผู้บริหารโรงเรียนเอกชนที่เชี่ยวชาญด้านการศึกษาปฐมวัย

จำนวน 2 ท่าน นักวิชาการด้านเศรษฐศาสตร์ จำนวน 1 ท่าน และนักวิชาการด้านการวิจัยทางการศึกษา จำนวน 1 ท่าน

2. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ได้รับการตรวจสอบความถูกต้องและเหมาะสมโดยอาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ก่อนนำไปใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล ประกอบด้วยเครื่องมือ 2 ฉบับ ดังนี้

2.1 แบบประเมินความตรงเชิงเนื้อหาด้วยดัชนี IOC (Item Object Congruence) โดยผู้ทรงคุณวุฒิ มีลักษณะเป็นแบบตรวจสอบรายการ กำหนดประเด็นในการพิจารณา ได้แก่ ความเหมาะสมขององค์ประกอบในกระบวนการเรียนการสอนฯ

2.2 แบบประเมินคุณภาพของแผนการจัดกระบวนการเรียนการสอนฯ มีลักษณะเป็นมาตรประมาณค่า 5 ระดับของลิเคิร์ต (Likert rating scale) กำหนดประเด็นในการพิจารณา ได้แก่ วัตถุประสงค์สาระสำคัญ การจัดกิจกรรม สื่อ และการประเมินผล

3. การเก็บรวบรวมข้อมูล แบ่งเป็น 4 ขั้นตอน ดังนี้

3.1 สร้างกระบวนการเรียนการสอนฯ โดยศึกษาทฤษฎีและแนวคิดที่เกี่ยวข้องกับแนวทางการอ่านเชิงโต้ตอบและการสอนปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงแบบแยกส่วนจากเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องทั้งในและต่างประเทศ นำมาสร้างเป็นกรอบแนวคิดของกระบวนการเรียนการสอนฯ

3.2 ตรวจสอบคุณภาพโดยผู้ทรงคุณวุฒิ โดยให้ผู้ทรงคุณวุฒิพิจารณาคุณภาพองค์ประกอบของกระบวนการเรียนการสอนฯ และแผนการจัดกระบวนการเรียนการสอนฯ โดยใช้แบบประเมินความตรงเชิงเนื้อหาด้วยดัชนี IOC และแบบประเมินคุณภาพของแผนการจัดกระบวนการเรียนการสอนฯ

3.3 ปรับปรุงกระบวนการเรียนการสอนฯ ตามข้อเสนอแนะของผู้ทรงคุณวุฒิ

3.4 นำกระบวนการเรียนการสอนฯ ที่ปรับปรุงแก้ไขตามข้อเสนอแนะของผู้ทรงคุณวุฒิมาเสนออาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์เพื่อตรวจสอบความเหมาะสมและปรับปรุงแก้ไขตามคำแนะนำของอาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ก่อนนำไปใช้ในการทดลองนำร่อง

4. การวิเคราะห์ข้อมูล แบ่งเป็น 2 ขั้นตอน ดังนี้

4.1 วิเคราะห์ความตรงเชิงเนื้อหาขององค์ประกอบในกระบวนการเรียนการสอนฯ โดยหาค่าดัชนี IOC ซึ่งค่าที่เหมาะสมต้องมีค่าตั้งแต่ 0.50 ขึ้นไป

4.2 วิเคราะห์ค่าเฉลี่ยคะแนนคุณภาพของแผนการจัดกระบวนการเรียนการสอนฯ โดยใช้เกณฑ์การแปลผลคะแนน (Likert, 1932) ได้แก่ 4.50-5.00 หมายถึง มีความเหมาะสมมากที่สุด 3.50-4.49 หมายถึง มีความเหมาะสมมาก 2.50-3.49 หมายถึง มีความเหมาะสมปานกลาง 1.50-2.49 หมายถึง มีความเหมาะสมน้อย และ 1.00-1.49 หมายถึง มีความเหมาะสมน้อยที่สุด

ระยะที่ 2 การทดลองนำร่อง เพื่อตรวจสอบคุณภาพของกระบวนการจัดการเรียนการสอนโดยใช้แนวทางการอ่านเชิงโต้ตอบและแนวทางการสอนปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงแบบแยกส่วนเพื่อเสริมสร้างความฉลาดรู้ทางเศรษฐศาสตร์ของเด็กอนุบาล มีรายละเอียดการดำเนินการวิจัย ดังนี้

1. ตัวอย่าง คือ เด็กชั้นอนุบาลปีที่ 3 จำนวน 17 คน จากโรงเรียนแห่งหนึ่งในกรุงเทพมหานคร ซึ่งได้รับการคัดเลือกโดยใช้เกณฑ์ 3 ประการ ได้แก่ 1) เป็นโรงเรียนที่มีนโยบายในการน้อมนำปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงไปใช้ในการจัดการศึกษา 2) ตั้งอยู่ในเขตกรุงเทพมหานคร และ 3) มีความพร้อมและยินดีให้ความร่วมมือในการเก็บข้อมูล โรงเรียนดังกล่าวเคยผ่านการคัดกรองระดับภูมิภาคใน พ.ศ. 2561 และได้รับการรับรองจากมูลนิธิยุวสถิรคุณให้เป็นสถานศึกษาพอเพียงที่มีผลการปฏิบัติเป็นเลิศ (มูลนิธิยุวสถิรคุณ, 2560) จากนั้นผู้วิจัยทำการสุ่มอย่างง่ายโรงเรียนที่ผ่านเกณฑ์ดังกล่าวเพื่อนำมาใช้ในการวิจัย

2. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ได้รับการตรวจสอบความถูกต้องและเหมาะสมโดยอาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ก่อนนำไปใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล ประกอบด้วยเครื่องมือ 1 ฉบับ คือ แบบบันทึกประจำวันของผู้วิจัย มีลักษณะเป็นแบบบันทึกข้อมูลปลายเปิด ใช้บันทึกข้อความสั้น ๆ เกี่ยวกับความเหมาะสมของการใช้กระบวนการเรียนการสอนฯ ที่พบขณะทดลองนำร่อง

3. การเก็บรวบรวมข้อมูล โดยการนำแผนกระบวนการจัดการเรียนการสอนฯ ที่ได้รับการปรับปรุงแก้ไขแล้วไปทดลองใช้กับตัวอย่าง มีวัตถุประสงค์เพื่อตรวจสอบความเหมาะสม และความเป็นไปได้ในการใช้ใช้เวลาทั้งสิ้น 3 สัปดาห์ แบ่งเป็น 4 ขั้นตอน ได้แก่ ขั้นที่ 1 การเรียนรู้เนื้อหาผ่านนิทาน ขั้นที่ 2 การกระตุ้นหลักคิดผ่านนิทาน ขั้นที่ 3 การฝึกปฏิบัติใช้หลักคิดในสถานการณ์จำลอง และขั้นที่ 4 การบูรณาการสู่ชีวิตจริง โดยสุ่มหน่วยการเรียนรู้มา 3 หน่วย ได้แก่ หน่วยของเล่นของใช้รอบตัว หน่วยไฟมีคุณค่า และหน่วยเงินทองของมีค่า แต่ละหน่วยการเรียนรู้ประกอบด้วยแผนการจัดการเรียนการสอนฯ จำนวน 5 แผน รวมทั้งหมด 15 แผน ใช้นิทานจำนวน 1 เล่มต่อ 1 หน่วยการเรียนรู้ ขณะทดลองนำร่องใช้แบบบันทึกประจำวันของผู้วิจัยในการบันทึกความสำเร็จ ข้อสังเกต อุปสรรคและสิ่งที่ต้องปรับปรุงแก้ไข เกี่ยวกับการใช้กระบวนการเรียนการสอนฯ

4. การวิเคราะห์ข้อมูล เป็นการวิเคราะห์เนื้อหา (Content analysis) ด้วยข้อมูลที่ค้นพบจากการใช้กระบวนการเรียนการสอนฯ ในด้านความสำเร็จ ข้อสังเกต อุปสรรคและสิ่งที่ต้องปรับปรุงแก้ไข เกี่ยวกับการใช้กระบวนการเรียนการสอนฯ

ผลการวิจัย

ผู้วิจัยนำเสนอผลการวิจัยแบ่งตามวัตถุประสงค์ ดังนี้

1. กระบวนการเรียนการสอนโดยใช้แนวคิดการอ่านเชิงโต้ตอบและแนวคิดการสอนปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงแบบแยกส่วนเพื่อเสริมสร้างความฉลาดรู้ทางเศรษฐศาสตร์ของเด็กอนุบาล

กระบวนการเรียนการสอนฯ ที่ได้ปรับปรุงแก้ไขแล้ว ประกอบด้วย จุดมุ่งหมาย หลักการ เนื้อหาสาระ ขั้นตอน และการประเมินผล โดยมีรายละเอียด ดังนี้

1.1 จุดมุ่งหมาย คือ เพื่อนำแนวการจัดกระบวนการเรียนการสอนฯ มาใช้ในเสริมสร้างความฉลาดรู้ทางเศรษฐศาสตร์ของเด็กอนุบาล ได้แก่ 1) การตัดสินใจบริโภคสิ่งต่าง ๆ อย่างมีเหตุผล 2) การใช้ทรัพยากรอย่างประหยัดและพอเพียง และ 3) การใช้จ่ายและการเก็บออมเงินเพื่ออนาคต

1.2 หลักการของกระบวนการเรียนการสอนฯ มี 5 ข้อ ได้แก่ 1) การนำนิทานที่มีเรื่องราวสอดคล้องกับประสบการณ์ของเด็กและหลักคิดของปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงมาอ่านและสนทนาร่วมกับเด็กช่วยสร้างความรู้ความเข้าใจที่ชัดเจนในสาระสำคัญพื้นฐานทางเศรษฐศาสตร์ของเด็กได้ 2) การฝึกให้เด็กใช้หลักคิดของปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงแต่ละหลักด้วยวิธีการที่เหมาะสมกับความสามารถและพัฒนาการจะช่วยให้เด็กใช้หลักคิดได้อย่างคล่องแคล่วและชำนาญ 3) การใช้คำถามที่หลากหลายกระตุ้นการคิดช่วยสนับสนุนให้เด็กมีส่วนร่วมในการเรียนรู้ซึ่งนำไปสู่ความเข้าใจเกี่ยวกับสาระสำคัญพื้นฐานทางเศรษฐศาสตร์ 4) การให้ข้อมูลย้อนกลับขณะสนทนาช่วยให้เด็กตรวจสอบการคิดการปฏิบัติของตนเองในการตัดสินใจเกี่ยวกับการบริโภคและใช้ทรัพยากรอย่างมีเหตุผลและคุ้มค่า และ 5) การฝึกฝนให้เด็กใช้หลักคิดแต่ละหลักของปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงโดยบูรณาการกับสถานการณ์ต่าง ๆ ในชีวิตประจำวันช่วยให้เด็กนำความรู้ไปประยุกต์ในชีวิตจริงได้ชำนาญและสามารถนำไปประยุกต์ใช้ในการดำเนินชีวิตได้

1.3 เนื้อหาสาระของกระบวนการเรียนการสอน ฯ แบ่งเป็น 2 ส่วน ได้แก่ 1) สาระที่ควรเรียนรู้ตามหลักสูตรการศึกษาปฐมวัย พุทธศักราช 2560 ประกอบด้วย เรื่องราวเกี่ยวกับตัวเด็ก เรื่องราวเกี่ยวกับบุคคลและสถานที่แวดล้อมเด็ก ธรรมชาติรอบตัวเด็ก และสิ่งต่าง ๆ รอบตัวเด็ก และ 2) สาระสำคัญของปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ได้แก่ ความรู้เกี่ยวกับ 3 ห่วง คือ ความพอประมาณ การมีเหตุผล และการมีภูมิคุ้มกันในตัวที่ดี และความรู้เกี่ยวกับ 2 เงื่อนไข คือ ด้านความรู้ และด้านคุณธรรม

1.4 ขั้นตอนของการจัดกระบวนการเรียนการสอนฯ ประกอบด้วย 4 ขั้นตอน ใช้เวลาดำเนินการสัปดาห์ละ 5 ครั้ง ครั้งละ 45 นาที ดังนี้

ขั้นที่ 1 การเรียนรู้เนื้อหาผ่านนิทาน ประกอบด้วย 4 ขั้นตอนย่อย ได้แก่ 1.1 อ่านนิทานร่วมกัน 1.2 เรียนรู้จากนิทานด้วยคำถามกระตุ้นการคิด มี 2 กิจกรรม คือ 1) ถามคำถามเกี่ยวกับสิ่งของหรือเหตุการณ์ในนิทาน (R, C) และ 2) เชื่อมโยงสิ่งของหรือเหตุการณ์ในนิทานกับประสบการณ์เดิม (Wh) 1.3 เรียนรู้ผ่านการลงมือปฏิบัติ และ 1.4 สรุปและสะท้อนการเรียนรู้ มี 3 กิจกรรม คือ 1) ตรวจสอบความเข้าใจด้วยคำถามกระตุ้นการคิด (O) 2) ให้ข้อมูลย้อนกลับ และ 3) ทบทวนสิ่งที่เรียนรู้ร่วมกัน

ขั้นที่ 2 การกระตุ้นหลักคิดผ่านนิทาน ประกอบด้วย 2 ขั้นตอนย่อย ได้แก่ 2.1 ทบทวนเรื่องราวในนิทาน และ 2.2 ใช้หลักคิดจากสถานการณ์ในนิทาน มี 3 กิจกรรม คือ 1) ถามคำถามเกี่ยวกับสิ่งของหรือเหตุการณ์ในนิทาน (R, C) 2) สร้างความเข้าใจด้วยคำถามกระตุ้นการคิด (O) และ 3) เชื่อมโยงสิ่งของหรือเหตุการณ์ในนิทานกับประสบการณ์เดิม (Wh, D)

ขั้นที่ 3 การฝึกปฏิบัติใช้หลักคิดในสถานการณ์จำลอง ประกอบด้วย 4 ขั้นตอนย่อย ได้แก่ 3.1 วางแผนร่วมกัน 3.2 ลงมือปฏิบัติตามแผน 3.3 นำเสนอผลการปฏิบัติ และ 3.4 สรุปและสะท้อนการเรียนรู้ มี 3 กิจกรรม คือ 1) ตรวจสอบความเข้าใจด้วยคำถามกระตุ้นการคิด (O) 2) ให้ข้อมูลย้อนกลับ และ 3) ทบทวนสิ่งที่เรียนรู้ร่วมกัน

ขั้นที่ 4 การบูรณาการสู่ชีวิตจริง ประกอบด้วย 5 ขั้นตอนย่อย ได้แก่ 4.1 นำเสนอสถานการณ์ในชีวิตจริง 4.2 วางแผนร่วมกัน 4.3 ลงมือปฏิบัติตามแผน 4.4 เชื่อมโยงสู่การปฏิบัติด้วยคำถามกระตุ้นการคิด (D) และ 4.5 สรุปและสะท้อนการเรียนรู้ มี 3 กิจกรรม คือ 1) ตรวจสอบความเข้าใจด้วยคำถามกระตุ้นการคิด (O) 2) ให้ข้อมูลย้อนกลับ และ 3) ทบทวนสิ่งที่เรียนรู้ร่วมกัน

1.5 การประเมินผลของกระบวนการเรียนการสอนฯ ครูประเมินด้วยการสังเกตพฤติกรรม คำพูด และผลงานของเด็กขณะดำเนินกระบวนการเรียนการสอนฯ และทำบันทึกหลังการจัดกระบวนการเรียนการสอนฯ โดยแบ่งเป็น 2 ส่วน ได้แก่ 1) ประเมินผลการเรียนรู้เนื้อหาสาระตามวัตถุประสงค์ และ 2) ประเมินความฉลาดรู้ทางเศรษฐศาสตร์ของเด็กอนุบาลใน 3 ด้าน ได้แก่ (1) การตัดสินใจบริโภคสิ่งต่าง ๆ อย่างมีเหตุผล (2) การใช้ทรัพยากรอย่างประหยัดและพอเพียง และ (3) การใช้จ่ายและการเก็บออมเงินเพื่ออนาคต สามารถแสดงเป็นภาพองค์ประกอบของกระบวนการเรียนการสอนฯ ได้ดังนี้ (ภาพ 2)

ภาพ 2

องค์ประกอบของกระบวนการเรียนการสอนฯ

จุดมุ่งหมาย
เพื่อเสริมสร้างความฉลาดรู้เศรษฐศาสตร์ของเด็กอนุบาลใน 3 ด้าน ได้แก่ 1. การตัดสินใจบริโภคสิ่งต่าง ๆ อย่างมีเหตุผล 2. การใช้ทรัพยากรอย่างประหยัดและพอเพียง 3. การใช้จ่ายและการเก็บออมเงินเพื่ออนาคต
หลักการ
1. การสร้างความรู้ความเข้าใจสาระสำคัญผ่านการอ่านนิทานและสนทนาร่วมกัน 2. การฝึกความชำนาญการใช้หลักคิดของปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงแต่ละหลัก 3. การใช้คำถามหลากหลายกระตุ้นการคิดและการมีส่วนร่วม 4. การให้ข้อมูลย้อนกลับ 5. การฝึกฝนการประยุกต์ใช้หลักคิดของปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงโดยบูรณาการกับสถานการณ์ต่าง ๆ ในชีวิตประจำวัน
เนื้อหาสาระ
1. สาระที่ควรเรียนรู้ตามหลักสูตรการศึกษาปฐมวัย พุทธศักราช 2560 2. สาระสำคัญของปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง
ขั้นตอน
ประกอบด้วย 4 ขั้นตอน ใช้เวลาดำเนินการสัปดาห์ละ 5 ครั้ง ครั้งละ 45 นาที ขั้นที่ 1 การเรียนรู้เนื้อหาผ่านนิทาน ขั้นที่ 2 การกระตุ้นหลักคิดผ่านนิทาน ขั้นที่ 3 การฝึกปฏิบัติใช้หลักคิดในสถานการณ์จำลอง ขั้นที่ 4 การบูรณาการสู่ชีวิตจริง
การประเมินผล
1. ประเมินผลการเรียนรู้เนื้อหาสาระตามวัตถุประสงค์ 2. ประเมินความฉลาดรู้ทางเศรษฐศาสตร์ของเด็กอนุบาลใน 3 ด้าน

2. คุณภาพของกระบวนการเรียนการสอนโดยใช้แนวคิดการอ่านเชิงโต้ตอบและแนวคิดการสอนปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงแบบแยกส่วนเพื่อเสริมสร้างความฉลาดรู้ทางเศรษฐศาสตร์ของเด็กอนุบาล
ผลการตรวจสอบคุณภาพของกระบวนการเรียนการสอนฯ ทั้ง 2 ระยะ มีรายละเอียด ดังนี้

2.1 ระยะที่ 1 ผลการตรวจคุณภาพของกระบวนการเรียนการสอนฯ โดยผู้ทรงคุณวุฒิ

2.1.1 องค์ประกอบของกระบวนการเรียนการสอนฯ มีความสอดคล้อง ครบคลุม เหมาะสม กับกรอบแนวคิดและวัตถุประสงค์การวิจัย โดยทุกประเด็นพิจารณาได้ค่าดัชนี IOC = 1.00 ทั้งนี้ผู้ทรงคุณวุฒิ เสนอแนะให้ปรับปรุงการใช้ภาษาในการเขียนในหลักการให้กระชับและเข้าใจง่าย

2.1.2 คุณภาพของแผนการจัดกระบวนการเรียนการสอนฯ มีประเด็นการพิจารณาทั้งสิ้น 9 ประเด็น ได้แก่ 1) ความเหมาะสมของภาพรวมกิจกรรม 2) ความเหมาะสมของวัตถุประสงค์ 3) ความเหมาะสมของสาระสำคัญ 4) ความเหมาะสมของลักษณะกิจกรรม 5) ความเหมาะสมของระยะเวลา 6) ความเหมาะสมของสื่อ/ แหล่งเรียนรู้ 7) ความเหมาะสมของขั้นตอนการดำเนินกิจกรรม 8) ความเหมาะสมของการ ประเมินผล และ 9) ความสอดคล้องระหว่างวัตถุประสงค์สาระสำคัญ กิจกรรม สื่อ/ แหล่งเรียนรู้ และการ ประเมินผล ซึ่งมีค่าเฉลี่ยคะแนนความคิดเห็นของผู้ทรงคุณวุฒิอยู่ในระดับความเหมาะสมมากที่สุด ($M = 4.87$) (ตาราง 1) จึงมีความเป็นไปได้ในการนำไปใช้จริงในบริบทของการจัดการเรียนรู้สำหรับเด็กอนุบาล ทั้งนี้ ผู้ทรงคุณวุฒิเสนอแนะให้ปรับระยะเวลาในการดำเนินการแต่ละครั้งไม่ควรเกิน 45 นาที ปรับระยะเวลาที่ใช้ใน การประเมินในบางกิจกรรมให้กระชับและอยู่ในเวลาที่กำหนด

ตาราง 1

ค่าเฉลี่ยระดับความคิดเห็นและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของผู้ทรงคุณวุฒิฯ

ผู้ทรงคุณวุฒิ	ค่าเฉลี่ยระดับความคิดเห็น (M)	ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (SD)
คนที่ 1	5	0
คนที่ 2	4.53	0.04
คนที่ 3	5	0
คนที่ 4	5	0
คนที่ 5	4.82	0.05
รวม	4.87	0.18

2.2 ระยะที่ 2 ผลการตรวจคุณภาพของกระบวนการเรียนการสอนฯ โดยการทดลองนำร่องได้ ข้อค้นพบ

2.2.1 ความสำเร็จของการใช้กระบวนการเรียนการสอนฯ ได้แก่ 1) ขั้นตอนมีลำดับขั้นที่ชัดเจน เหมาะสมกับการนำไปใช้จริงกับเด็กอนุบาล และ 2) การกำหนดเนื้อหา มีความเหมาะสมสอดคล้องกับ ความสนใจ และประสบการณ์ของผู้เรียน เอื้อต่อการเรียนรู้มนทัศน์ทางเศรษฐศาสตร์พื้นฐานของเด็กอนุบาล

2.2.2 อุปสรรคและการแก้ไขปรับปรุงในการดำเนินการ พบว่า 1) ระยะเวลาของกระบวนการ เรียนการสอนฯ ใช้เวลามากกว่าที่กำหนดไว้ และ 2) ช่วงเวลาการจัดกิจกรรมของทางเรียนรู้มีผลต่อการเรียนรู้ ของเด็ก กล่าวคือ เมื่อเด็กกลับจากการทำกิจกรรมพิเศษจะมีสมาธิจดจ่อกับกระบวนการเรียนการสอนฯ ได้น้อยลง ดังนั้น ผู้วิจัยได้การปรับปรุงแก้ไขกระบวนการเรียนการสอนฯ โดยปรับลดเวลาในการกิจกรรมให้มี

ความกระชับและยืดหยุ่นตามบริบทของโรงเรียนเพื่อให้เด็กเกิดสมาธิจดจ่อกับกิจกรรมของกระบวนการเรียนการสอนมากขึ้น

อภิปรายผล

ผู้วิจัยแบ่งการอภิปรายผลเป็น 2 ประเด็น ดังนี้

1. กระบวนการเรียนการสอนโดยใช้แนวคิดการอ่านเชิงโต้ตอบและแนวคิดการสอนปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงแบบแยกส่วนเพื่อเสริมสร้างความฉลาดรู้ทางเศรษฐศาสตร์สำหรับเด็กอนุบาล จากผลประเมินคุณภาพของกระบวนการเรียนการสอนฯ ในด้านความสอดคล้องขององค์ประกอบกับกรอบแนวคิดและวัตถุประสงค์การวิจัยที่พบว่า มีค่าดัชนี $IOC = 1.00$ แสดงให้เห็นว่าผู้วิจัยดำเนินการพัฒนากระบวนการเรียนการสอนฯ โดยกำหนดองค์ประกอบไว้อย่างเป็นระบบและมีความสอดคล้องสัมพันธ์กัน ได้แก่ จุดมุ่งหมาย หลักการ เนื้อหาสาระ ขั้นตอน และการประเมินผล และมีการตรวจสอบคุณภาพของกระบวนการเรียนการสอนฯ อย่างเป็นขั้นเป็นตอน เริ่มจากการศึกษาแนวคิด ทฤษฎีและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง โดยผสานแนวคิดการอ่านเชิงโต้ตอบและกระบวนการคิดการปฏิบัติตามปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ซึ่งมีลักษณะสำคัญที่ส่งเสริมซึ่งกันและกันทำให้ได้กระบวนการเรียนการสอนฯ ที่มีประสิทธิภาพในการพัฒนาความฉลาดรู้ทางเศรษฐศาสตร์ของเด็กอนุบาล นอกจากนี้ ผู้วิจัยกำหนดเนื้อหาในกระบวนการเรียนการสอนฯ เป็น 2 ส่วน ได้แก่ สาระการเรียนรู้ในหลักสูตรปฐมวัยพุทธศักราช 2560 ซึ่งมีความเหมาะสมกับวัยของเด็กอนุบาล และสาระสำคัญของปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ประกอบด้วย ความรู้เกี่ยวกับ 3 ห่วง ได้แก่ ความพอประมาณ การมีเหตุผล และการมีภูมิคุ้มกันในตัวที่ดี และความรู้เกี่ยวกับ 2 เรือ่นไข ได้แก่ ด้านความรู้ และด้านคุณธรรม ทำให้เด็กเกิดการเรียนรู้อย่างครอบคลุมและยังช่วยให้เด็กได้ฝึกหลักคิดของปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงซึ่งเอื้อต่อการพัฒนาความฉลาดรู้ทางเศรษฐศาสตร์ได้เป็นอย่างดี

ในส่วนของขั้นตอนของกระบวนการเรียนการสอนโดยใช้แนวคิดการอ่านเชิงโต้ตอบและแนวคิดการสอนปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงแบบแยกส่วนเพื่อเสริมสร้างความฉลาดรู้ทางเศรษฐศาสตร์สำหรับเด็กอนุบาล ผู้วิจัยได้ออกแบบอย่างเป็นขั้นเป็นตอนเริ่มจาก ขั้นที่ 1 เรียนรู้เนื้อหาผ่านนิทานเพื่อสร้างแรงจูงใจให้เด็กเกิดความสนใจในการเรียนรู้โมทัศน์ทางเศรษฐศาสตร์ จากนั้นขั้นที่ 2 กระตุ้นหลักคิดผ่านนิทานโดยให้เด็กฝึกการคิดโดยคำถามกระตุ้นให้เด็กฝึกคิดตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ขั้นที่ 3 ให้เด็กฝึกปฏิบัติใช้หลักคิดในสถานการณ์จำลอง เพื่อให้เด็กเกิดความชำนาญ และขั้นที่ 4 การบูรณาการสู่ชีวิตจริงเพื่อเชื่อมโยงความรู้สู่การปฏิบัติในชีวิตประจำวัน

ในส่วนของการประเมินผลใน 2 ด้าน ทั้งในด้านการประเมินผลการเรียนรู้เนื้อหาสาระและการประเมินความฉลาดรู้ทางเศรษฐศาสตร์ของเด็กอนุบาล ซึ่งมีความสอดคล้องกับวัตถุประสงค์ของกระบวนการเรียนการสอนฯ เห็นได้ว่าในทุกองค์ประกอบของกระบวนการเรียนการสอนฯ มีความครอบคลุมเป็นระบบและเชื่อมโยงสัมพันธ์กันซึ่งเอื้อให้ครูสามารถนำไปปรับใช้ในการจัดการเรียนการสอนกับเด็กอนุบาลได้อย่างมีประสิทธิภาพ ซึ่งสอดคล้องกับ Justice and Pullen (2003) ที่กล่าวไว้ว่า การออกแบบกิจกรรมที่มี

โครงสร้างชัดเจนและสามารถทำซ้ำได้ (replicable structure) เป็นองค์ประกอบสำคัญของการเรียนการสอนที่มีประสิทธิภาพสำหรับเด็กอนุบาล

2. กระบวนการเรียนสอนโดยใช้แนวคิดการอ่านเชิงโต้ตอบและแนวคิดการสอนปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงแบบแยกส่วนเพื่อเสริมสร้างความฉลาดรู้ทางเศรษฐศาสตร์สำหรับเด็กอนุบาลที่พัฒนาขึ้นมีความเป็นไปได้จริงในการนำไปใช้กับเด็กอนุบาล จากการผลการประเมินความคิดเห็นของผู้ทรงคุณวุฒิทั้ง 5 ท่าน พบว่ากระบวนการเรียนการสอนฯ มีความเหมาะสมในระดับสูง ($M = 4.87$) แสดงให้เห็นว่ากระบวนการเรียนการสอนฯ มีความครบถ้วนทั้งด้านเนื้อหา วิธีการ และความสอดคล้องกับพัฒนาการของเด็กอนุบาล นอกจากนี้ ผลการทดลองนำร่องยังสนับสนุนความเป็นไปได้ในการนำกระบวนการเรียนการสอนฯ ไปใช้ในชั้นเรียนจริง เนื่องจากกระบวนการเรียนการสอนฯ มีการออกแบบโดยคำนึงถึงธรรมชาติและการเรียนรู้ของเด็กอนุบาล โดยนำนิทานมาใช้เป็นจุดเริ่มต้นในการเรียนรู้ซึ่งสอดคล้องกับความสนใจของเด็ก หลังการอ่านนิทาน ครูสนทนากับเด็กและใช้คำถามกระตุ้นการคิด ทำให้เด็กเกิดแรงจูงใจในการเรียนรู้และมีส่วนร่วมในการเรียนรู้ได้เป็นอย่างดี นอกจากนี้ กิจกรรมที่กำหนดในกระบวนการเรียนการสอนฯ มีความเชื่อมโยงกับประสบการณ์ในชีวิตจริง เปิดโอกาสให้เด็กได้เรียนรู้ผ่านการลงมือทำ มีการปฏิสัมพันธ์กับผู้อื่น ซึ่งลักษณะดังกล่าวเอื้อให้เด็กเกิดการเรียนรู้ที่มีความหมายและสามารถพัฒนาความคิดรวบยอดพื้นฐานทางเศรษฐศาสตร์ได้เป็นอย่างดีซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของ Vygotsky (1978) ที่กล่าวว่า การใช้บทสนทนาและการตั้งคำถามของผู้ใหญ่เป็นเครื่องมือสำคัญในการส่งเสริมพัฒนาการทางสติปัญญาของเด็ก และยังสอดคล้องกับแนวคิดของ Whitehurst (2001) ที่กล่าวว่า การจัดการเรียนรู้ที่มีโครงสร้างและการมีปฏิสัมพันธ์ที่เน้นเด็กเป็นศูนย์กลางช่วยส่งเสริมพัฒนาการด้านภาษาและการคิดของเด็กได้อย่างมีประสิทธิภาพ ดังนั้น จะเห็นได้ว่าการตรวจสอบคุณภาพของกระบวนการในครั้งนี้ไม่เพียงแต่ประเมินผ่านความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญ แต่ยังได้รับการยืนยันจากการทดลองใช้จริงว่า สามารถส่งเสริมพัฒนาการทางเศรษฐศาสตร์ของเด็กอนุบาลได้อย่างเป็นรูปธรรมและมีคุณภาพ

ข้อเสนอแนะ

จากผลการศึกษาพบว่า กระบวนการเรียนการสอนโดยใช้แนวคิดการอ่านเชิงโต้ตอบและแนวคิดการสอนปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงแบบแยกส่วนเพื่อเสริมสร้างความฉลาดรู้ทางเศรษฐศาสตร์สำหรับเด็กอนุบาลที่พัฒนาขึ้นมีคุณภาพในระดับสูงและสามารถนำไปใช้ได้จริงในบริบทของการศึกษาปฐมวัย ทั้งในแง่ของความเหมาะสมตามความเห็นของผู้ทรงคุณวุฒิและจากการทดลองใช้จริงในชั้น ดังนั้น

ข้อเสนอแนะสำหรับการนำผลวิจัยไปใช้

1. โรงเรียน หน่วยงานต้นสังกัด หรือสถาบันที่เกี่ยวข้อง ที่สนใจนำกระบวนการเรียนการสอนฯ ไปใช้ ควรดำเนินการตามลำดับขั้นตอนที่ได้กำหนดไว้ เพื่อให้การดำเนินการเกิดประสิทธิภาพสูงสุด
2. ครูควรดำเนินการสนทนาและใช้คำถามกระตุ้นการคิดโดยปรับเปลี่ยนให้เข้ากับความสนใจของเด็กเพื่อให้เด็กมีส่วนร่วม มีความกระตือรือร้นในการเรียนรู้และร่วมกิจกรรมอย่างต่อเนื่อง

ข้อเสนอแนะในการทำวิจัยต่อไป

1. ควรมีการนำการจัดกระบวนการเรียนการสอนฯ ไปประยุกต์เพื่อส่งเสริมความสามารถด้านอื่น
2. ควรมีการศึกษารูปแบบของการจัดกระบวนการเรียนการสอนฯ ในระดับชั้นอื่น
3. ตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยครั้งต่อไปสามารถศึกษากับเด็กที่ไม่ได้อยู่ในโรงเรียนที่มีนโยบายในการนำปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงไปใช้ในการจัดการศึกษาเพื่อให้ได้ผลการวิจัยที่ครอบคลุมมากขึ้น

รายการอ้างอิง

ภาษาไทย

กระทรวงศึกษาธิการ. (2560). *หลักสูตรการศึกษาปฐมวัย พุทธศักราช 2560*. สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน.

ทิตินา แคมมณี. (2566). *ถอดรหัสปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงสู่การสอนกระบวนการคิด* (พิมพ์ครั้งที่ 4). โรงพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

ธนาคารแห่งประเทศไทย. (2565). *รายงานเสถียรภาพระบบการเงินไทยไตรมาสที่ 3/2565*.

<https://www.bot.or.th/th/research-and-publications/reports/financial-stability-snapshot/financial-stability-snapshot-q3-2022.html>

บุษยา อินทร์งาม. (2552). *ผลการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ตามแนวทฤษฎีเศรษฐกิจพอเพียงต่อการคิดเชิงเหตุผลของเด็กปฐมวัย* [วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ]. SWU Thesis Repository. http://thesis.swu.ac.th/swuthesis/Ear_Chi_Ed/Budsaya_I.pdf

พิกุล เกิดปลั่ง. (2554). *ผลการใช้ชุดกิจกรรมการจัดประสบการณ์แบบโครงการโดยใช้แนวคิดเศรษฐกิจพอเพียงของเด็กปฐมวัย* [วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลธัญบุรี]. RMUTT DSpace Repository. <http://www.repository.rmutt.ac.th/dspace/bitstream/123456789/813/2/Binder1.pdf>

มูลนิธิยุวสถิรคุณ. (2560). *ประกาศศูนย์สถานศึกษาพอเพียง มูลนิธิยุวสถิรคุณ ที่ ศสพ. 0002/2560 เรื่อง ผลการคัดกรองสถานศึกษาพอเพียงที่มีผลการปฏิบัติที่เป็นเลิศ ปี 2560 ระดับภูมิภาค รอบที่ 2*. <https://sang-iancity.thai.ac/client-upload/sang-iancity/download/%20%E0%B8%A3%E0%B8%AD%E0%B8%9A2.pdf>

มูลนิธิสยามกัมมาจล ธนาคารไทยพาณิชย์ จำกัด (มหาชน). (2555). *แนวทางการเรียนรู้และการสอนที่ส่งเสริมการพัฒนาเศรษฐกิจอย่างพอเพียง*. สยามกัมมาจล.

สถาบันส่งเสริมการสอนวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี. (2566). *รายงานผลการประเมิน PISA 2022*. <https://pisathailand.ipst.ac.th/news-21>

สำนักงานราชบัณฑิตยสภา. (2558). *พจนานุกรมเศรษฐศาสตร์ ฉบับราชบัณฑิตยสถาน* (พิมพ์ครั้งที่ 3). ราชบัณฑิตยสภา.

_____. (2562). *พจนานุกรมศัพท์ศึกษาศาสตร์ร่วมสมัย ชุดความฉลาดรู้ (Literacy)*. อรุณการพิมพ์.

สำรวย สุขชัย. (2554). *ผลการจัดการเรียนรู้ตามแนวปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงที่มีต่อทักษะพื้นฐานทางวิทยาศาสตร์ของเด็กปฐมวัย* [วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ].
SWU Thesis Repository. http://thesis.swu.ac.th/swuthesis/Ear_chi_Ed/Samruay_S.pdf

หุทัย น้อมระวี และ รุ่งลาวัลย์ ละอาคา. (2566). *การจัดกิจกรรมเกษตรกรรมน้อยตามแนวปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง เพื่อส่งเสริมพฤติกรรมการดูแลรักษาธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมของเด็กปฐมวัย*.
วารสารมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัยวิทยาเขตอุบลราชธานี, 8(2), 1893-1906.
<https://so06.tci-thaijo.org/index.php/mcjou/article/view/270507/181337>

ภาษาอังกฤษ

Bowles, S., Gintis, H., & Osborne, M. (2021). *Economic literacy for young learners: The basics of financial thinking*. Cambridge University Press.

Choowan, P., Daovisan, H., & Suwanwong, C. (2025). *Effects of financial literacy and financial behavior on financial well-being: Meta-analytical review of experimental studies*. *International Journal of Financial Studies*, 13(1), Article 1.
<https://doi.org/10.3390/ijfs13010001>

Girls Incorporated of Columbus. (2024). *Girls Inc. economic literacy*. <https://www.girlsinc-columbus.org/wp-content/uploads/2024/11/Economic-Literacy-One-Pager.pdf>

Gregory, A. E., & Cahill, M. A. (2011). "That's how you know.": Exploring young children's roles in meaning construction. *International Journal of Humanities and Social Science*, 1(17), 236–249. <https://doi.org/10.30845/ijhss.v1n17p27>

Justice, L. M., & Pullen, P. C. (2003). Promising interventions for promoting emergent literacy skills: Three evidence-based approaches. *Topics in Early Childhood Special Education*, 23(3), 99–113. <https://doi.org/10.1177/02711214030230030101>

Lever, R., & Sénéchal, M. (2011). Discussing stories: On how a dialogic reading intervention improves kindergartners' oral narrative construction. *Journal of Experimental Child Psychology*, 108(1), 1–24. <https://doi.org/10.1016/j.jecp.2010.07.002>

Likert, R. (1932). A technique for the measurement of attitudes. *Archives of Psychology*, 22(140), 1–55. https://legacy.voteview.com/pdf/Likert_1932.pdf

National Council on Economic Education. (2005). *What American teens & adults know about economics* (Report prepared by D. Markow & K. Bagnaschi). Harris Interactive.
http://www.ncee.net/cel/WhatAmericansKnowAboutEconomics_042605-3.pdf

- National Economic and Social Development Council. (2023). *The 13th National Economic and Social Development Plan (2023–2027)*. Office of the Prime Minister.
https://www.nesdc.go.th/article_attach/article_file_20230615134223.pdf
- Organization for Economic Co-operation and Development (OECD). (2020). *Economic education and financial literacy: Preparing children for the future*. OECD Publishing.
- Petchprasert, A. (2014). The influence of parents' backgrounds, beliefs about English learning, and a dialogic reading program on Thai kindergarteners' English lexical development. *English Language Teaching*, 7(3), 50–62. <https://doi.org/10.5539/elt.v7n3p50>
- Pillinger, C., & Wood, C. (2014). Pilot study evaluating the impact of dialogic reading and shared reading at transition to primary school: Early literacy skills and parental attitudes. *Literacy*, 48(3), 155–163. <https://doi.org/10.1111/lit.12018>
- Samuelson, P. A., & Nordhaus, W. D. (2020). *Economics* (20th ed.). McGraw-Hill Education.
- Simsek, Z. C., & Erdogan, N. I. (2015). Effects of the dialogic and traditional reading techniques on children's language development. *Procedia – Social and Behavioral Sciences*, 197, 754–758. <https://doi.org/10.1016/j.sbspro.2015.07.172>
- Thompson, G., & Lewis, D. R. (2019). The role of dialogic reading in enhancing conceptual thinking in preschool children. *Educational Psychology*, 49(4), 421–433.
<https://doi.org/10.1080/00461520.2019.1570345>
- UNESCO. (2021). *Global education monitoring report: Education for sustainable development*. UNESCO Publishing.
- UNICEF Thailand. (2022). *Education for the 21st century*.
<https://www.unicef.org/thailand/stories/education-21st-century>
- United Nations General Assembly. (2015). *Transforming our world: The 2030 Agenda for Sustainable Development* (A/RES/70/1). United Nations.
<https://docs.un.org/en/A/RES/70/1>
- Urbani, J., & College, M. (2020). Dialogic reading: Implementing an evidence-based practice in complex classrooms. *Teaching Exceptional Children*, 52(6), 392–402.
<https://doi.org/10.1177/0040059920917694>
- Vygotsky, L. S. (1978). *Mind in society: The development of higher psychological processes*. (M. Cole, V. Jolm-Steiner, S. Scribner, & E. Souberman, Eds.). Harvard University Press.
<https://doi.org/10.2307/j.ctvjf9vz4>

- Walker, J., & Johnson, P. (2021). Interactive methods in teaching economics to preschool children: A case study approach. *Journal of Childhood Studies*, 60(4), 278–292.
<https://doi.org/10.1177/09075682211013513>
- Whitehurst, G. J. (2001). *Dialogic reading: An effective way to read aloud with young children*. Reading Rockets. <https://www.readingrockets.org/article/dialogic-reading-effective-way-read-aloud-young-children>
- Whitehurst, G. J., Falco, F. L., Lonigan, C. J., Fischel, J. E., DeBaryshe, B. D., Valdez- Menchaca, M. C., & Caulfield, M. (1988). Accelerating language development through picture book reading. *Developmental Psychology*, 24(4), 552–559.
<https://doi.org/10.1037/0012-1649.24.4.552>